

A gazdasági kamarák nemzeti és nemzetközi hálózatai

Póla Péter

MTA RKK Dunántúli Tudományos Intézet, 7621 Pécs, Papnövelde u. 22.

ÖSSZEFOGLALÁS

A gazdasági kamarák egyik legfontosabb feladata az általuk képviselt térség gazdaságának, vállalkozásainak fejlesztése, versenyképesebbé tétele. Mivel a globalizációban a versenyképességi tényezők jelentősen átalakulnak, ehhez a kamarai stratégiáknak is alkalmazkodni kell. A vállalkozások számára kulcsfontosságú az adekvát információkhoz jutás és a globális hálózatokhoz kapcsolódás képessége. A kamarák nemzetközi és nemzeti hálózataikon keresztül képesek a helyi gazdaság, a helyi vállalkozások segítségére lenni. A tanulmány ezeket a hálózatokat mutatja be.

(Kulcsszavak: gazdasági kamara, versenyképesség, gazdaságfejlesztés, hálózatosodás)

International and national networks of the economic chambers

Péter Póla

Centre for Regional Studies Hungarian Academy of Sciences Transdanubian Research Institute, H-7621 Pécs, Papnövelde u. 22.

ABSTRACT

Localisation coinciding with globalisation evaluates the concept of local development and favours the bottom-up organisations working on self-administrating principles. This has increased the importance of the chambers of commerce and industry in the development of the respective areas. One of the main objectives of the chambers is the improvement of the economy of their region as a whole, with special regard to the competitiveness of the local small and medium size enterprises. It is important to realise both for the local businesses and the chambers that there is no global competition without local co-operation. For the businesses the possibility to join the global networks is of primary importance, thus the strategies of the chambers also feature the establishment and strengthening of their international and national networks. Considering all these circumstances, in my opinion the optimal strategy of a chamber contains the following major elements: promotion of the co-operation of large autonomous organisations; relationship building and the organisation of partnerships (creation and coordination of supplier programmes and regional clusters); elaboration of local economic development strategies; and the strengthening of national and international networking.

(Keywords: chamber of economy, competitiveness, development of economy, network development)

BEVEZETÉS

A fejlett piacgazdaságokban a jelentős történelmi tradíciókkal rendelkező köztestületi gazdasági kamarák a gazdaságfejlesztésben meghatározó szerepet játszanak, szerepük van a gazdaság egészének teljesítményében, versenyképességének alakulásában, fontos feladatai

vannak a gazdaságszervezés területén is. Szerves és töretlen fejlődésük eredményeként ma a „köztes szféra” meghatározó intézményei, kielégítik a piacgazdaság hatékony működése érdekében rájuk háruló funkciókat: a mikroszféra és a makroszféra közötti információáramlás biztosítása mellett mindkét szféra kiszolgálásában részt vesznek. Szinte mindenütt alapvető szerepük az információterjesztés, a vállalkozói elvárások és vélemények összegyűjtése, majd közvetítése különböző fórumok, illetve nemzetközi hálózataikon keresztül külföldi országok, vagy akár a brüsszeli döntéshozók felé. A globalizáció által kialakított új versenyképességi feltételek megteremtéséhez a kamarák akkor járulhatnak hozzá a leghatékonyabban, ha belső hálózataikat megerősítése mellett nemzetközi hálózatokat hoznak létre, egyúttal e hálózat részévé téve a tagságot, tehát a helyi vállalkozásokat is.

A kamarák az állami és a vállalati szféra között elhelyezkedő szervezetek, melyek bekapcsolódva a gazdaságszervezés, az öngazgatás folyamataiba, mindkét szféra kiszolgálásában részt vesznek (Farkas, 1997).

A piacgazdaságokban, alapvetően *kétféle kamarai irányzat* létezik. Az egyik az angolszász modell, a magánjogi kamara (legtisztábban az USA-ban és az Egyesült Királyságban), ami lényegében egy lobby szervezet, közfeladatok nélkül. A másik a köztestületi szabályozású, az érdekkiegyenlítést szolgáló, automatikus tagságú kamara, amely a legtöbb európai országra jellemző. Ezek a szakmai szempontok érvényesülését hivatottak elősegíteni az érdekeltek, a helyi vállalkozások döntéseire alapozva. Az európai kamarák – s a magyar tradíciók is – tehát különböznek az angolszász modelltől, mivel közfeladatokat látnak el, számos szolgáltatást nyújtanak zömmel a KKV szektor számára, melyet köztestületi státuszuk és az automatikus tagság révén elégséges anyagi eszközök tesznek lehetővé. (Magyarországon köztestületi szabályozású, de önkéntes tagságú kamarák működnek. Ennek hátterét, okait és problémáit e tanulmányban nem részletezem.)

Az öngazgatás, vagyis: a társadalom közös gondjainak megoldása az érdekeltek közvetlen tevékenysége által, nemcsak demokratikus, a szubszidiaritás elvét követő megoldás, de az esetek többségében költséghatékony is, ami pedig a gazdaságszervezéssel kapcsolatos (köz)feladatok ellátása szempontjából nem mellékes.

A modern gazdaságok fejlődése a kamarai szerepvállalást felértékelte egyrészt a globalizáció új területi és versenydimenziói miatt, hiszen ebben a folyamatban a tudatos vállalkozástámogatási politika, a vállalkozások „helyzetbe hozása” különösen fontos; másrészt, mert az államok szerepének visszaszorulása (dereguláció, olcsóbb államok iránti törekvés) egyúttal az öngazgatás bizonyos szervezeti-intézményes formáinak előtérbe kerülését jelenti (Farkas, 2000).

A GLOBALIZÁCIÓ TERMÉSZETE, ÚJ VERSENYKÉPESSÉGI TÉNYEZŐK

A gazdasági kamarák stratégiájuk kialakítása során a globalizáció helyi gazdaságra ható tényezőit nem hagyhatják figyelmen kívül. A helyi vállalkozások és a kamarák számára is alapvető fontosságú az a felismerés, hogy *ha nincs lokális együttműködés, akkor nincs globális verseny*. A kamarák egyik legfontosabb törekvése a helyi kis- és középvállalkozások versenyképességének javítása. Márpedig ez csak úgy valósítható meg, ha a bekapcsolódnak a globalizáció rendszerébe. Ahhoz, hogy ennek jelentőségét a gyakorlat oldaláról közelítsük, szükséges a globalizáció természetének rövid áttekintése a helyi gazdaságfejlesztés, az új versenyképességi tényezők szempontjából.

Globalizáció-lokalizáció

Az elmúlt század utolsó évtizede alapvetően a világpiac dinamikus bővülésének és az egyre gyorsuló transznacionalizálódásnak a jegyében telt el (Bod, 2003). Ebben a

folyamatban az az ország vagy régió lehetett és lehet sikeres, amely képes betago­lódni a nemzetközi áramlatokba (Marján, 2005). A globalizáció fő jellegzetessége a transz- és multinacionális vállalatok túlsúlyának kialakulása, a világkereskedelem átfogó liberalizálása, e folyamatot pedig olyan technológiai átalakulás kíséri, amely „a távolság és idő eddigi régióformáló szerepét elhalványítja” (Enyedi, 2000).

A globalizáció elemzése során, e tanulmányban elsősorban arra keresek választ, hogy a helyi, regionális gazdaságok és azok lokális intézményrendszere – köztük a gazdasági kamarai rendszer – miként tud beilleszkedni a nemzetközi rendszerbe.

Az állami gazdaságpolitikák leértékelődése mellett a nemzetek feletti struktúrák és a regionális, helyi szerveződések szerepe növekszik. Ma a gazdaságfejlődés irányait, hajtótényezőit, sajátos vonásait a *globalizáció-lokalizáció* kettős folyamata jellemzi. „A piac globalizálódása és ezzel párhuzamosan a gazdasági tevékenységek lokalizációjának felértékelődése által meghatározott gazdaság- és piacfejlődési irányzat megerősítette a területi gazdaságfejlesztési és –szervezési funkciót, a megvalósítás eszköztárát sokszínűbbé tette, új fejlesztési-szabályozási súlypontok jöttek létre. Ennek háttérében a gazdaság és az adott térség (közösség) egyre erősödő közvetlen anyagi érdekközössége áll.” (Hrubi, 2004) „... térségi bázishoz kötődő vállalat csak akkor tudja versenyképességét fenntartani, ha a „környezetétől” az ehhez szükséges segítséget és pozitív extern hatásokat megkapja, így versenyképes vállalat csak versenyképes régióban maradhat fenn tartósan.” (Lengyel, 1999)

A nemzetközi versenyképesség előfeltétele a *helyi versenyképesség*, amelyet újra és újra elő kell állítani. Mivel a verseny globális, az eredményesség mércéit a világ­gazdaság definiálja, de a szereplőknek nem lehet kivonni magukat a helyi feltételekből, ezért a helyi társadalmat kell alkalmassá tenni versenyképességük fenntartásával, növelésével (Szigeti, 2003). Hozzá kell azonban tenni, hogy a globalizáció világában a helyi adottságok szerepe is változik. A változások lényegét Enyedi (2000) abban látja, hogy mivel egyre több a csaknem mindenütt jelenlévő, így a versenyképesség szempontjából közömbös termelési tényező, ezért a nagy értékű, sajátos tudáson alapuló, ritka, nehezen utánozható helyi adottságok értékelődnek fel. A helyi adottságok közé sorolja a tágabb értelmű intézményi környezetet is.

A globalizációval együtt járó lokalizáció az *alulról építkező, öngazgatás elvén működő szervezeteket hozhatja helyzetbe*. Az állami gazdaságpolitikák leértékelődése mellett a nemzetek feletti struktúrák és a regionális, helyi szerveződések szerepe növekszik, ennek megfelelően a helyi gazdaság fejlesztése mindinkább központi kérdése lesz a regionális és gazdaságpolitikai stratégiáknak is. E tekintetben a gazdasági önkormányzatok szerepe egy térség fejlesztésében egyre fontosabb lehet.

Hálózatosodás a gazdaságban

Az egyre tudásintenzívebbé váló gazdasági környezetben a kis- és középvállalkozások tulajdonos vezetői nehezen tudnak versenyezni a tudásban gazdagabb környezetben dolgozó vállalatokkal. A mai vállalatok vezetése olyan komplex tudást igényel (finanszírozás, beszerzések, humán erőforrások, innovációk stb.), aminek a kis cégek vezetői egy személyben egyre kevésbé képesek megfelelni. A napi működés köti le erőforrásaik nagy részét és kevesebb idő és energia marad a hosszú távú stratégia kialakítására vagy az új vezetői képességek elsajátítására. Idő és pénz hiányában ezeket az új ismereteket saját maguk kifejleszteni általában nem tudják (Raffay, 2004). Éppen ezért van, vagy lenne szükségük olyan *szervezeti bázisra*, közegre, amely információkkal, tanácsadással, specializált üzleti szolgáltatásokkal, érdekérvényesítő potenciállal áll rendelkezésükre. Fontos lenne, hogy a rövid távú gondjaikkal elfoglalt,

információgyűjtésre kevés időt szánó cégvezetők 5-10 évre próbáljanak előre látni, hogy kiszámíthatóvá tegyék a mögöttük álló cég jövőjét. A kamara olyan bázis kell legyen, ahol ezeket az információkat és kitekintést megkapják (Szűcs, 2006).

A globalizáció a KKV szektor számára olyan kihívás, amely jórészt még nem is tudatosodott sem a helyi döntéshozókban, sem a kis- és középvállalkozások többségében. A technológiai fejlődés, a hatékony munkaszervezés, az új vállalkozási-szervezeti formák miatt a globalizált világ piacán valószínű, hogy romlani fognak a kis- és középvállalkozások pozíciói. A piaci szereplők közül így a sikeresek maguk is a multi- vagy transznacionális vállalati hálózatok részeivé fejlődnek, míg a kevésbé sikereseknek időlegesen a beszállító rendszer részeként, vagy a piacukra belépő új, egyre növekvő tőkeerjű nemzetközi konkurenciával számolva kell gazdálkodniuk.

A tőkeerős multinacionális vállalatoknak nagy szerepük lehet kisebb térségek gazdaságának dinamizálásában is. Nemcsak nagy munkaadók lévén van, illetve lehet jó hatása egy ilyen cég jelenlétének egy térségben, hanem a hozzá kapcsolódó beszállítói hálózatokba a helyi kis- és középvállalkozások is integrálhatók, számukra is megeremtvé a prosperálás lehetőségét.

A vállalatok közötti verseny meghatározója az innováció, az információ, a K+F, a tudás, a marketing és az idő. Egy újítással a versenytársnál előbb piacra lépni hatalmas nyereséget jelent. A versenytársak termékeinek minősége lényegében homogénebb, mint évtizedekkel ezelőtt. A vállalatok stratégiája ezért: erős *hálózatokba szerveződés*, melyek keretében képesek kihasználni a méretgazdaságosság előnyeit mind a finanszírozás, a kommunikáció, a marketing és a termelés területén. Természetes, hogy azoknak a vállalatoknak van esélye a talpon maradásra, amelyek vagy teljesen speciális termékeket tudnak előállítani és megtalálják a piaci réseket, vagy azoknak, amelyek nagy fúziókat hajtanak végre, és amelyek kiépítenek egyfajta vertikumot (Inotai, 2003), vagyis az anyagbeszerzéstől, a termelésen át az értékesítésig hálózatot hoznak létre.

A 80-as évektől a fejlett országok vállalati és iparági esettanulmányai azt mutatják, hogy a cégek sikeressége és versenyképessége egyre inkább lokális üzleti környezetük minőségétől függ. A globális versenyben egy adott ipárhoz tartozó cégek és üzleti partnereik, a kapcsolódó helyi intézmények, azaz a hálózatok és a klaszterek jelentősége felértékelődött, amelyek a térbeli koncentrációjából eredő lokális előnyöket használják ki (Grosz, 2005). A klaszterek, hálózatok előbb-utóbb piaci alapon önmaguktól is létrejönnek, de fejlesztési támogatásokkal, a piaci aktoroktól a szervezés-menedzselés feladatát időlegesen átvállalva gyorsítható a folyamat (Hrubi, 2002). Ezeknek a hálózatoknak az alakításában a *gazdasági kamaráknak katalizátor szerepe lehet*, különösen akkor, ha tagjaik között tudják mind a kisvállalkozások, mind a multinacionális vállalatok jelentős részét.

A helyi gazdaság fejlődése számára nagyon fontos a *külföldi vállalatok lokális beágyazottsága*, ez azért is lényeges, mert „a globális és lokális folyamatok, a folyamatokat reprezentáló gazdasági és társadalmi erők viszonya hosszú távon meghatározzák a globalizáció jellegzetességeit, konkrét hatásmechanizmusait és a lokális érdekek érvényesülését.” (Szirmai és mtsai, 2003)

A GLOBALIZÁCIÓ KIHÍVÁSAIRA ADHATÓ KAMARAI VÁLASZOK

A kamarai szolgáltatások iránti kereslet

A területi kamaráknak pontosan kell ismerni a vállalkozások kamarával kapcsolatos elvárásait, tevékenységüket ezekhez kell igazítani. Természetesen a különböző vállalkozástípusoknak eltérő típusú a kereslete a kamarai szolgáltatások iránt. A

kisvállalkozások egészen más jellegű segítséget várnak a kamaráktól, mint a nagyok. A *nagyvállalatok* alapvetően az alábbi szolgáltatásokat igénylik:

- gazdasági folyamatok követése, elemzése;
- állami és helyi szabályozások, stratégiai törekvések nyomon követése;
- helyi és országos politikai viszonyokkal kapcsolatos, elemzések információk;
- helyi kapcsolatépítés;
- munkaerő-piaci információk stb.

A *kis és középvállalkozások* heterogén bázisát jelentik a kamaráknak. A kamarai tagok jellemzően három csoportra oszthatók. A tőkeerős, fejlesztésekre is képes, többnyire nagy beszállítói rendszerekhez kapcsolódó közepes méretű vállalkozások számára a kamara műszaki fejlesztési, kereskedelemfejlesztési szolgáltatásai és természetesen a kapcsolatépítő tevékenysége fontos. A másik jellemző csoportot a „generációs” középvállalkozások alkotják, lényegében „öröklök” a kamarai tagságot, nélkülözhetetlen mozgásformának tekintik a kamarát. A harmadik csoportba többnyire új alapítású kis-és középvállalkozások tartoznak, akik a tipikus „Mit kaphatok a kamarától?” kérdést nem csak anyagi és szakmai alapon mérlegelik. A kamarához való pozitív viszonyulásukban fontos szempont, hogy a helyi üzleti közösséghez a kamarán keresztül kapcsolódhatnak. A vállalkozás így része lesz az információáramlásnak, új kapcsolatrendszereket alakíthat ki, ami később új üzletekben is megtestesülhet. Vagyis érdeklükben kifejtett jellegzetes kamarai tevékenység a közösségépítés és a kapcsolatépítés. Utóbbi jelentheti az egyetemekkel, K+F helyekkel való kapcsolatok létesítését, illetve azt az egyre jellemzőbb, kamarai szerepvállalást, ami a vállalkozások kereskedelmi rendszerekbe (szakvásárok, üzletember találkozók szervezése), innovációs láncokba, klaszterekbe szervezését próbálja meg segíteni. Ezek a típusú üzletemberek azt vallják, hogy a helyi üzleti közösséghez tartozni azért is érdemes, mert olyan *bizalmi háló* is kiépül általa, amely nem forintosítható, de nagyon fontos érték egy vállalkozás számára.

Kamarai hálózatok

A globalizációs folyamat negatív jelenségeinek kezelése a helyi társadalomba ágyazódott kis- és középvállalkozások versenyképességének fokozása a jelenlegi nemzeti, regionális és lokális intézményrendszerek talán legfontosabb feladata. Ez a feladat ugyanakkor meglehetősen nehéz azért is, mert – az osztrák kamara egy 1998-as felmérése szerint – a vállalatméret csökkenésével arányosan a vállalkozások egyre inkább képtelenné válnak az *önszerveződésre*, érdekeik képviselésére, így valószínűleg éppen az érintett vállalkozások nem fogják támogatni a versenyképességük fokozásában érdekelt intézményeket, köztük a kamarát. A KKV szektor önszerveződési képességének hiánya, valamint a globalizáció gyorsulása és kiterjedése így egyre nehezebb helyzetbe hozhatja a tagságuk által meghatározható gazdasági kamarákat is.

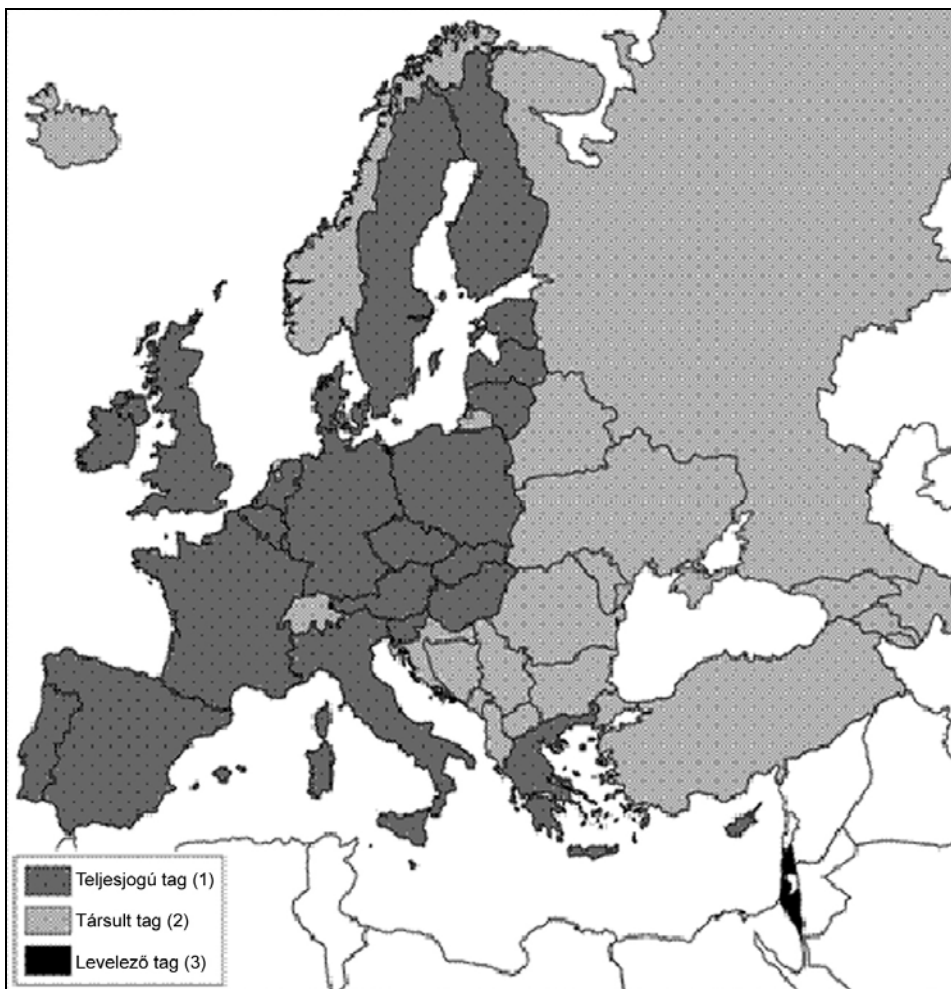
A kamarák nemzetközi hálózatai

A kamarák európai szövetsége, az Eurochambres ezeket a kihívásokat felismerve hirdette meg a helyi és regionális kamarák hálózattá fejlesztését, a szolgáltatások standardizálását. Az Eurochambres ma már 44 ország közel 2000 helyi és regionális kamarájának hálózataként mintegy 18 millió vállalkozást képvisel (*1. ábra*). Első lépésként a sokszínű kamarai rendszer közös értékrendjét sikerült definiálni az európai kamarák chartájában, mely egyebek mellett az alábbi célokat fogalmazza meg:

- A regionális gazdasági fejlődése érdekében *autonóm hálózat* létrehozása.
- A *szubszidiaritás* elvének gyakorlatba való átültetése.
- Szorosabb *kapcsolatok* kialakítása a regionális, az országos és az európai intézmények, a civil társadalom és a vállalkozások között.

1. ábra

Az Eurochambres hálózatához tartozó országok

Forrás (Source): www.eurochambres.eu

Figure 1: Eurochamber member countries

Full-right member(1), Co-member(2), Correspondent member(3)

Az Eurochambres lehetőségei a nemzeti és helyi kamarák elvárásaival szemben azonban elsősorban az európai integrációs szintű versenyképesség erősítésére korlátozódnak. A kamarák többsége ezért számos más együttműködési szervezetben igyekszik a globalizációs kihívásokat kezelni. Ilyen szervezet a Strasbourgi Kamarai Unió, az ARGE 28 (Arbeitsgemeinschaft der Wirtschaftskammern – Gazdasági Kamarák Munkaközössége), az Alpok-Adria Kamarai Együttműködés stb. Vagyis a nemzetköziesedés kezelése érdekében maga is nemzetközi folyamatokat indít be. A világ

legnagyobb üzleti szövetsége az ICC (Nemzetközi Kereskedelmi Kamara) szerepe is dinamikusan nő, a világszintű koordináció mellett egyre aktívabbak a nemzeti bizottságok, jelentős szerepet vállalnak a nemzetközi kereskedelem és gazdasági együttműködés jogi, kereskedelemtechnikai háttérének megteremtésében, propagálásában. Persze ezen a szinten inkább a nemzetközi nagyvállalatok aktivizálódnak, így az ICC természetesen nem alkalmas a nemzeti KKV szektorok irányába a globalizáció hatásainak ellensúlyozására (Kerényi, 2004), sőt bizonyos értelemben a globalizáció egyik jelentős hordozójává vált. A kamarának e helyzetben kell mind a gazdasági hatékonyságot, mind pedig a nemzeti, helyi tőkét segíteniük. A kamarák arra törekednek, hogy maguk is nemzetközi szinten hálózatba szerveződve, *tehát globalizációs eszközökkel* segítsék a helyi gazdaság versenyképességét.

Az Eurochambers tevékenységét vizsgálva is érzékelhető, hogy a kamara nem elsősorban lobbyszervezet, ám 18 millió vállalkozást képviselő tagjai (az országos és a helyi kamarák) az általuk működtetett EU-méretű *információs, szolgáltatási és kereskedelemfejlesztési hálózatokkal* az üzleti kapcsolatok és információk nélkülözhetetlen láncszemének tekinthetők valamennyi, a hálózatban résztvevő ország (és vállalkozói) számára.

A gazdaságban a szakma specifikus érdekképviseltek bekapcsolódása az Unióban működő partnerszervezetek hálózatába; a munkaadók és munkavállalók szakmai és érdekvédelmi szervezeteinek, s különösen a gazdasági *kamarák kapcsolatrendszere* az Unió működésének olyan szövetrendszeréhez vezet, melyben a részvétel nemcsak az alkalmazkodáshoz nyújt segítséget, de a döntés előkészítés, véleménynyilvánítás, lobbyszás miatt is fontos (Farkas, 1997).

A hazai kereskedelmi és iparkamarák nemzeti szintű hálózatosodása

A hálózatosodás erősítése a magyarországi területi kamarák között kulcsfontosságú a kamarai munka hatékonyságának növelése érdekében. A kamara persze önmagában is a hálózathoz tartozás lehetőségét hordozza: a vállalkozó számára az üzleti közösséghez tartozás lehetőségét. A kamarák felépülésének, szerveződésének logikája is a hálózatszerű működést eredményez (ld.: városi kamarai testületek és érdekeinek megjelenése a megyei szintű kamarákban, illetve a megyei kamarai képviselő a nemzeti kamara szintjén) (2. ábra).

A kamarai rendszer hálózatos működésének és szakmaiságának erősítése, az országos és a területi kamarák szakmai kapcsolatainak fejlesztése, a regionalitás erősítése, valamint standardizált kamarai feladatellátás megvalósítása az MKIK stratégiájának egyik meghatározó elemévé lépett elő. Az elmúlt két-három évben felgyorsult a nemzeti szintű hálózatosodás folyamata is, így e tekintetben egyre pozitívabb képet mutat a magyarországi kereskedelmi és iparkamarai rendszer:

- A kamarai hálózat, a hazai területi kamarák közös gazdasági adatbázisa 46 ezer cég adatait tartalmazza, ezzel a legnagyobb gazdasági adatbázis Magyarországon.
- Az egységes szerkezetű kamarai portálrendszer Magyarország legnagyobb gazdasági portálját jelenti.

A területi kamarákra egyre inkább jellemző, hogy jól működő *szolgáltatási rendszereket* vesznek át egymástól. Ezeknek a lényege, hogy a hálózat egy pontján kifejlesztett szolgáltatást standardizálják és a hálózat többi eleme számára is elérhetővé teszik. Így az egyes pontokon koncentrált innovatív fejlesztések valósulnak meg, az így kreált és kínált szolgáltatás minősége és költséghatékonysága is jelentősen javulhat. Az ezen elv alapján

működő rendszerszerű szolgáltatások közül néhány sikeres gyakorlatot érdemes megemlíteni:

- A Heves Megyei Kereskedelmi és Iparkamara által kialakított Műszaki Szolgáltatási Központ mérésügyi és hitelesítési szolgáltatásokat végez. A kamarai hálózat lehetővé tette, hogy a szolgáltatás már minden kamara, illetve minden magyarországi kamarai tagvállalkozás számára hozzáférhető.
- Hasonlóan működik az a virtuális fejlesztő központ, amelynek innovatív szolgáltatása egy vállalkozás által megtervezett vagy megterveztetett alkatrész prototípusát teszi láthatóvá, „tesztelhetővé”. Ezen a műszaki fejlesztést segítő szolgáltatáson túl a piaci menedzselés folyamatában kaphat segítséget a tagvállalkozás: az iparjogvédelemtől a marketingig széles körű szolgáltatások érhetők el a kamara bázisán.
- Még csak előkészítés alatt van, de nagy jelentőségű lehet az a pécsi kamarai kezdeményezés, amely egy egységes kamarai oktatási rendszer létrehozását javasolja saját módszertani központtal, 100 százalékos kamarai tulajdonban. A központ létrehozásának elsődleges célja a kis- és középvállalkozások konkrét képzési igényeinek minél jobb kielégítése. Természetesen a pécsi kezdeményezésnek is lényeges szempontja a standardizáltság, és a modul elérhetőségének lehetősége a hálózat összes pontján.

2. ábra

A hazai kamarai hálózatok egy részének egy lehetséges ábrázolása

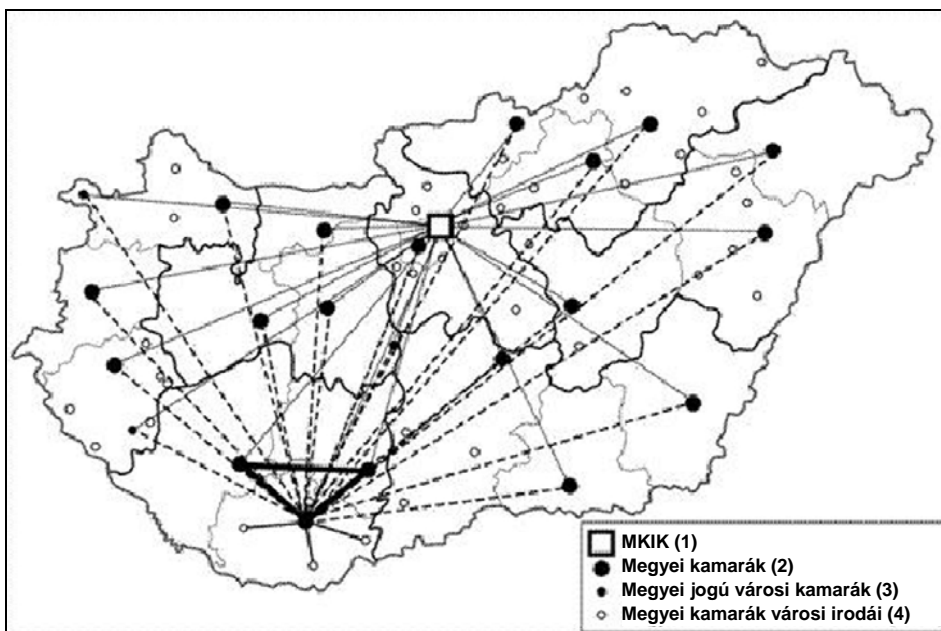

Figure 2: A possible chart of Hungarian network of chambers

Hungarian Chamber of Commerce and Industry (1), County chambers (2), Town chambers with county role (3), Town offices of county chambers (4)

A magyar kamarák hálózatosodásnak, kapcsolatépítésnek van még egy fontos eleme: a szomszédos országok kamaráival és üzleti köreivel való kapcsolatok intenzív fejlesztése, aktív közreműködés a Kárpát-medence gazdasági régióinak erősítésében. Ez lényegében a magyar érdekekért lobbizó *vegyes kamarák rendszerének kialakítását* jelenti, ez a kétoldalú tagozati rendszer működésére alapozható, s különösen a gazdaságfejlesztés és gazdaságszervezés terén hozhat sikereket.

A magyar kamarák regionalizációja

Mivel a gazdaság folyamatai regionális léptékűek, a gazdaságszervezés hatékony színtere a régió. Tudjuk: gazdasági okok nagymértékben járulhatnak hozzá régiók kialakulásához. Az azonos gazdasági szerkezet, vagy éppen a jelentős gazdasági potenciál, s egyben valamilyen ökonómiai elvek (beszállítói kapcsolatok, termelési együttműködés) alapján is létrejöhet térségi összetartozás, amely aztán sajátos arcullattal rendelkező területi egységet különít el, de ugyanígy a fejlesztések érdekében is létrejöhet az említett regionális szint akkor, ha a térség sajátosságai miatt egységes tervezést-fejlesztést igényel (Sarudi, 2003).

A tudatos területi *gazdaságszervezés optimális térségi keretét* a globalizálódó gazdasághoz szükséges piaci és méretgazdaságossági tényezők (alsó korlát) valamint az önkormányzó helyi közösségek által még belátható területi szint (felső korlát) metszéspontjában rajzolható meg, ami több kutató szerint Magyarországon a *régió*. A versenyképes piaci szegmensekben kompetitív partnerek aktív közreműködésével intenzív térségi gazdaságszervező munka szükséges. Ennek ésszerűen kialakítható szakmai-professzionális háttere szintén a régiók szintjén teremthető meg (Hrubi, 2002).

A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara stratégiájában is szerepel, hogy a kamarák szerepének, súlyának növelése, szakmaiságának javítása az *egységes szemléletű és gyakorlatú kamarai feladatellátás megvalósítása* mellett a – közigazgatás átszerveződésével lépést tartó – regionalizálással oldható meg.

A kamarai törvényekben mindeddig megtalálható volt a kamarák regionális egyesülésének *lehetősége*. A kamarai rendszer egyenletesebb teljesítményét is a regionális kamarák kialakulása biztosíthatná, elérve egyben a nemzetközileg értékelhető *kritikus tömeget* a képviselt gazdasági háttér esetében.

Mindezeket figyelembe véve a gazdasági kamarák regionalizálódása nem irreális elképzelés, sőt úgy gondolom, hogy regionalizációjuk a magyar régiók megerősödését is segíthetné. Ez a regionalizáció ma még nincs napirenden, előszele csupán *regionális kamarai szövetségek* kialakítása szintjén, illetve bizonyos területeken, projektekben való - együttműködési megállapodások által megerősített – *szorosabb partnerség* formájában érzékelhető.

ÖSSZEFOGLALÁS

A globalizációval együtt járó lokalizáció felértékeli a helyi fejlesztés koncepcióját, s az alulról építkező, öngazgatás elvén működő szervezeteket hozza helyzetbe. E tekintetben a gazdasági önkormányzatok szerepe egy térség fejlesztésében egyre fontosabb lehet. A kamarai intézmény hosszú távú eredményes működése szempontjából meghatározó az előzőekben már érintett és versenyképességi tényezők közé sorolt intézményrendszer hatékonyságának kérdése, vagyis a *szervezeti modernizáció*. A modern kori társadalom és gazdaság középpontjában nem csak a technológia, az információ és a termelékenység áll, de az eredmények elérésére képes szervezett intézményrendszer is (Kéri, 2006).

A területi kamarák legfontosabb törekvése helyi programok alapján a középvállalati szféra megerősítése, a helyi kis- és középvállalkozások versenyképességének javítása. Ehhez kapcsolódó optimális (a globalizáció trendjeit számításba vevő, a tipikus vállalkozói igényeket ismerő) stratégia főbb elemei az alábbiak lehetnek:

1. A térség érdekében a *nagy autonómiák* (helyi önkormányzatok, kamarák, egyetemek) *együttműködésének ösztönzése*, helyi gazdaságfejlesztési stratégiák kidolgozása, kapcsolatépítés, *partnerség szervezés*: beszállítói programok, regionális klaszterek, tökevonzási térségi programok kialakítása, koordinálása.
2. A *hálózatosodás erősítése* a magyarországi területi kamarák között és nemzetközi szinten egyaránt.
3. A *közösségképző funkció erősítése*, vagyis a helyi vállalkozások minél nagyobb arányának bekapcsolása a helyi üzleti közösségbe, azon keresztül az információáramlásba. Ez aktív kamarai munkával, a vállalkozókkal való személyes kapcsolatfelvétellel és kapcsolattartással elérhető. Az egyes vállalkozók és a helyi üzleti közösségnek egyaránt érdeke ez, előbbi lehetőségekhez jut, utóbbi tovább erősödik általa.

A globalizáció és a lokalizáció rajzolta trend versenyképességi rendje a működési környezetben széles tevékenységi körű gazdaságmenedzselő szervezeteket igényel területi gazdasági szolgáltatási háttérrel, ami a piacgazdaság fokozatos fejlődésével szükségképpen kialakul, jóllehet, nem feltétlenül piaci alapon álló intézményekről lehet csak szó (Hrubi, 2002). Véleményem szerint ezek az intézmények lehetnek akár maguk a gazdasági kamarák is, ha azonban erre más szervezet létesül vagy kap felhatalmazást, úgy a kamarák aktív együttműködése indokolható.

IRODALOM

- Bod P.Á. (2003): Gazdaságpolitika – intézmények, döntések, következmények. Budapest : Aula kiadó, 282 p.
- Enyedi Gy. (2000): Globalizáció és a magyar területi fejlődés. In: Tér és Társadalom. 1. 1-10. p.
- Farkas Gy. (1997): Kamarák és vállalati érdekképviseltek szerepe a magyar EU-integrációban. Budapest, Európai Tükör Műhelytanulmányok 27. Integrációs Stratégiai Munkacsoport, 100 p.
- Farkas Gy. (2000): Kamarák és vállalkozói érdekképviseltek az integrációs felkészülésben. Budapest : Osiris Kiadó, 167 p.
- Grosz A. (2005): Klaszteresedés és klaszterorientált politika Magyarországon - potenciális autóiipari klaszter az észak-dunántúli térségben. Doktori értekezés. Pécs : PTE KTK, Regionális Politika és Gazdaságtan Doktori Iskola, 187 p.
- Hrubi L. (2002): Globalizáció és regionalizáció a gazdaságban – új regionális fejlesztési követelmények. In: Kassay J. (szerk.): A kulturális térségek szerepe a regionális fejlesztésben. Csíkszereda, Válogatás a II. Székelyföld Konferencia előadásaiból. Székelyföld 2000 Munkacsoport, 31-48. p.
- Hrubi L. (2004): A megyék gazdaságfejlesztési szerepe. – Pálné Kovács I. (szerk.): Versenyképesség és igazgatás (tanulmányok a regionális versenyképesség igazgatási feltételeiről) Pécs : MTA RKK, 161-180. p.
- Inotai A. (2003): Ma már nem a gőzgép, az informatika hengerel. Riport. In: Dunaújváros [online] <URL: http://www.dunaujvaros.com/tallozo/hirek/000508_mamar.htm>

- Kerényi J. (2004): A gazdasági kamarák szerepe a helyi gazdaság fejlesztésében. Szakdolgozat. Pécs: PTE FEEFI. 189. p.
- Kéri I. (2006): Kamarai kaleidoszkóp. In: Dél-Dunántúli Gazdaság 1. 4-8. p.
- Lengyel I. (1999): Régiók versenyképessége. JATE Gazdaságtudományi Kar, Regionális és Alkalmazott Gazdaságtan Tanszék, kézirat
- Marján A. (2005): Globális verseny a világ jelentős gazdasági blokkjai között. In: Tér és Társadalom 1. 21-42. p.
- Raffay Z. (2004): Az üzleti szolgáltatások szerepe a regionális versenyképesség erősítésében. In: Pálné Kovács I. (szerk.): Versenyképesség és igazgatás (tanulmányok a regionális versenyképesség igazgatási feltételeiről) Pécs: MTA RKK. 69-90. p.
- Sarudi Cs. (2003): Térség- és vidékfejlesztés – a magyar térgazdaság és az Európai Unió. Kaposvár : Agroinform Kiadó, 308. p.
- Szigeti P. (2003) Globalizáció és nemzetállami kormányzás. In: Lenkei G. (szerk.): Globalizáció. Európai Unió, Gazdaságpolitika. Stratégiai Füzetek 13. Budapest : MeH Stratégiai Elemző Központ, 51-78. p.
- Szirmai V., Baráth G., Molnár B., Szépvölgyi Á. (2003): Globalizáció és területi fejlődés. In: Tér és Társadalom. 3. 29-57. p.
- Szűcs I. (2006): 125 éves a Pécs-Baranyai Kereskedelmi és Iparkamara (riport). In: Dél-Dunántúli Gazdaság. 1. 4-9. p.

Levelezési cím (*Corresponding author*):

Póla Péter
MTA RKK
7621 Pécs, Papnövelde u. 22
CRS HAS, Transdanubian Research Institute
H-7621 Pécs, Papnövelde u. 22
Tel.: 36-72-523-828
e-mail: pola@rkk.hu